

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego

w sprawie polityki zdrowia szkolnego i roli pielęgniarki w systemie edukacji

Warszawa, listopad 2025 r.

Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie (PTP), jako organizacja naukowa i zawodowa zrzeszona w European Federation of Nurses Associations (EFN), od lat podejmuje działania na rzecz zapewnienia wysokiej jakości i bezpieczeństwa świadczeń zdrowotnych, zgodnych z Dyrektywą 2013/55/UE oraz EFN Competency Framework.

W ostatnich miesiącach w Polsce przedstawiono projekt nowelizacji ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami, przewidujący możliwość wprowadzenia do szkół opiekuna medycznego. Celem projektu jest zwiększenie dostępności do świadczeń zdrowotnych dla uczniów w sytuacji deficytu pielęgniarek.

PTP w pełni rozumie potrzebę poprawy dostępności do profilaktycznej opieki zdrowotnej w środowisku szkolnym. Jednakże, podobnie jak EFN, WHO i NASN, Towarzystwo zwraca uwagę, że rozwiązania oparte na zastępowaniu pielęgniarek personelem nieposiadającym odpowiednich kwalifikacji zawodowych prowadzi do obniżenia jakości, zwiększenia ryzyka błędów oraz naruszenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

W krajach UE model zdrowia szkolnego opiera się na zasadzie nurse-led school health services, w których pielęgniarka pełni funkcję lidera zespołu interdyscyplinarnego, koordynuje działania profilaktyczne i zdrowotne oraz nadzoruje ewentualny personel pomocniczy (UAP – Unlicensed Assistive Personnel).

Stanowisko

Pielęgniarka szkolna stanowi integralny element systemu ochrony zdrowia dzieci i młodzieży oraz działa na styku sektora edukacji i zdrowia. Jej rola obejmuje: wczesne wykrywanie problemów zdrowotnych, prowadzenie profilaktyki i edukacji zdrowotnej, współpracę z rodzicami i nauczycielami, promowanie zdrowego stylu życia oraz opiekę nad uczniami z chorobami przewlekłymi. Pielęgniarki szkolne w Polsce pełnią tę funkcję od 1992 roku i są jedynymi profesjonalistkami medycznymi stale obecnymi w szkołach.

Wprowadzenie przedstawiciela zawodu o ograniczonych kompetencjach do realizacji świadczeń w medycynie szkolnej (opiekuna medycznego) – niesie poważne konsekwencje: rozmycie odpowiedzialności zawodowej, zagrożenie bezpieczeństwa uczniów, degradację roli pielęgniarki i brak zgodności z Dyrektywą 2013/55/UE. Dokument NASN (2015) – Unlicensed Assistive Personnel: Their Role on the School Health Services Team jednoznacznie wskazuje, że personel pomocniczy może wspierać pielęgniarkę, ale nie może jej zastępować.

Przegląd literatury międzynarodowej wskazuje, że interwencje prowadzone przez pielęgniarki szkolne skutecznie zwiększają wiedzę zdrowotną uczniów, redukują zachowania ryzykowne, wspierają uczniów z chorobami przewlekłymi oraz poprawiają bezpieczeństwo środowiska szkolnego. Badania Wang et al. (2014) wykazały, że **każda złotówka zainwestowana w opiekę pielęgniarską w szkołach przynosi ponad dwukrotny zwrot ekonomiczny.**

Rekomendacje

1. Utrzymanie pielęgniarki szkolnej jako kluczowego zawodu medycznego w systemie zdrowia szkolnego, zgodnie z art. 31 Dyrektywy 2013/55/UE.
2. Wprowadzenie modelu superwizji pielęgniarskiej, w którym personel pomocniczy może działać wyłącznie pod nadzorem pielęgniarki.
3. Rozwój programów kształcenia podyplomowego w zakresie zdrowia szkolnego.
4. Włączenie pielęgniarek szkolnych w krajowe strategie zdrowia publicznego.
5. Zachowanie równowagi kadrowej (1 pielęgniarka na 750 uczniów zgodnie z NASN).
6. Opracowanie krajowych standardów superwizji i delegacji zadań.
7. Uwzględnienie stanowiska PTP w pracach legislacyjnych MZ oraz przedstawienie go na forum EFN.

Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie apeluje do Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Edukacji Narodowej o zapewnienie, by każdy uczeń miał dostęp do profesjonalnej opieki pielęgniarskiej, powstrzymanie prób zastępowania pielęgniarek personelem nieposiadającym odpowiednich kwalifikacji zawodowych oraz wdrożenie modelu opartego na kompetencjach i odpowiedzialności pielęgniarki. PTP wzywa władze krajowe i zainteresowane strony do zaangażowania organizacji pielęgniarskich we wspólne opracowywanie zrównoważonych, kierowanych przez pielęgniarki polityk dotyczących zdrowia w szkołach.

Pielęgniarki szkolne są filarem systemu zdrowia publicznego, działającym na styku edukacji i opieki zdrowotnej. Ich rola nie może być zredukowana do zadań pomocniczych – jest to rola strategiczna, wymagająca wysokich kompetencji klinicznych, edukacyjnych i organizacyjnych. **PTP stoi na stanowisku, że każde rozwiązanie systemowe musi gwarantować utrzymanie pielęgniarki, jako liderki interdyscyplinarnego zespołu zdrowia szkolnego.**

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego

Warszawa, listopad 2025 r.